

EPS

Designing a model for education and development of social capital of high school students

Mohsen Dibaei saber

Assistant professor, Faculty of education, university of shahed Tehran, Iran
m.dibaei1359@gmail.com

Reza Mirarab Razi

Assistant professor, Faculty of education, university of Mazandaran, Iran
Reza.mirarab@gmail.com

KEY WORD

education, development, social capital, component, data foundation theory.

ABSTRACT

The aim of this study was to design a model of education and social capital development for high school students. The research method is qualitative and based on the Grounded theory. The research information population included specialists in the field of sociology, educational planning, as well as experts in the field of curriculum planning. Twenty-one samples were purposefully selected and interviewed in a saturated manner. The data collection tool was a semi-structured interview form. The data obtained from the interview were analyzed in order to obtain the hidden meanings according to Glaser approach of open, axial and selective coding. To validate the findings of the member review method and to increase the reliability of the method; A systematic process of recording, recording and writing data was used. The results showed that the model of education and development of social literacy of high school students from eleven components; Social trust, social accountability, social health, social interaction, social identity, social knowledge, social core value, social legitimacy, social unity, emotional capital, and social commitment are formed.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه انجام شد. رویکرد حاکم بر پژوهش، کیفی و مبتنی بر نظریه داده بنیاد است. جامعه اطلاعاتی پژوهش شامل، متخصصان حوزه جامعه‌شناسی، برنامه‌ریزی آموزشی و همچنین صاحب‌نظران حوزه برنامه‌ریزی درسی بودند. بیست و یک نفر نمونه به شیوه هدفمند انتخاب و با آنان مصاحبه در حد اشباع انجام شد. ابزار گردآوری داده، فرم مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. داده‌های حاصل از مصاحبه به منظور دریافت معانی نهفته بر حسب رهیافت گلیزری کد گذاری باز، محوری و انتخابی تجزیه و تحلیل شد. جهت تامین اعتبار یافته‌ها از روش بازبینی اعضا و برای افزایش پایایی از روش‌های؛ اجرای فرایند نظام مند ثبت، ضبط و نوشتن داده‌ها، استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد الگوی آموزش و توسعه سواد اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه از یازده مولفه؛ اعتماد اجتماعی، پاسخگویی اجتماعی، سلامت اجتماعی، تعاملات اجتماعی، هویت اجتماعی، دانش اجتماعی، ارزش محوری اجتماعی، قانون مندی اجتماعی، وحدت اجتماعی، سرمایه عاطفی و تعهد اجتماعی تشکیل شده است.

محسن دیبایی صابر
استادیار. گروه علوم تربیتی، دانشگاه شاهد، ایران
(نویسنده مسئول)
m.dibaei1359@gmail.com

رضا میرعرب رضی
استادیار رشته برنامه ریزی درسی، گروه علوم
تربیتی، دانشگاه مازندران، ایران
Reza.mirarab@gmail.com

تاریخ دریافت ۱۳۹۹/۱۲/۰۵

تاریخ پذیرش ۱۴۰۰/۰۷/۱۱

کلید واژه ها

آموزش، توسعه، سرمایه اجتماعی، مولفه، نظریه داده بنیاد.

در دهه 1960 اقتصاددانان به ارزش سرمایه جدیدی و اهمیت آن برای توسعه اقتصادی پی بردند و مفهوم جدیدی تحت عنوان "سرمایه انسانی" در ادبیات توسعه اقتصادی مطرح شد. آنان بیان کردند که سرمایه انسانی می تواند بهره‌وری نیروی کار را بالا ببرد و از طریق دسترسی به دانش، بهداشت، تغذیه بهتر و افزایش مهارت می‌تواند بهره‌وری و سایر عوامل تولید را بالا برده و رشد و توسعه اقتصادی را به ارمغان آورد. در این دهه بیشتر اقتصاددانان معتقد بودند که کمبود سرمایه‌گذاری در سرمایه‌های انسانی عامل اصلی نازل بودن سطح رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه است و تا زمانی که این کشورها علوم، دانش و سطح مهارت‌های حرفه‌ای را ارتقاء ندهند، بازدهی، کارایی نیروی کار و سرمایه در سطح نازلی باقی می‌ماند و رشد اقتصادی با کندی و با هزینه‌های سنگین صورت می‌گیرد (پولاتکن و بالسی، 2019).

این تحولات تا آنجا ادامه داشت که در اواخر دهه 1990 عاملی تحت عنوان سرمایه اجتماعی مطرح شد چرا که در این دوره اقتصاددانان مشاهده کردند که با وجود انباشت سطوح یکسانی از سرمایه‌های انسانی، فیزیکی و طبیعی در برخی از کشورها، آنها به سطوح متفاوتی از توسعه دست یافته‌اند. از این رو، توجه آنان به عاملی جلب شد که عامل اصلی سطوح متفاوت در میزان توسعه یافتگی کشورها بوده است و آن عامل را سرمایه اجتماعی نامیدند (شعبانی و همکاران، 2013: 27). با توجه به اینکه آموزش و پرورش به عنوان نهاد فرهنگی و اجتماعی، نقش اساسی و بی‌بدیل در تربیت نیروی انسانی و تولید سرمایه اجتماعی و فرهنگی ایفا می‌کند و در فرایند رشد و تعالی کشور اثرگذار است - به گونه‌ای که آینده کشور در آئینه آموزش و پرورش امروز قابل مشاهده است - می‌توان گفت آموزش و پرورش یکی از مهمترین نهادهایی است که در شکل‌گیری، توسعه و انتقال سرمایه اجتماعی در یک جامعه نقش بسزایی دارد زیرا فرآیند جامعه‌پذیری هر فردی در سطوح متفاوت از نهاد آموزش و پرورش می‌گذرد و این امر در وضعیت سرمایه اجتماعی جامعه بسیار تأثیرگذار است. بر این اساس انتظار بر این است که ارتقای تحصیلات و سرمایه انسانی بر سرمایه اجتماعی تأثیر مثبت و فرآیندهای داشته باشد. از طریق آموزش می‌توان بسیاری از اهداف اجتماعی را به دست آورد که منجر به ارتقاء سرمایه اجتماعی می‌گردد؛ هانگ (2009) در این خصوص معتقد است به منظور ایجاد سرمایه اجتماعی، به یک نظام آموزشی جامع نیاز است. چرا که افراد در آموزش پایه، انعطاف پذیرترند و آسان‌تر می‌توان هنجارها و ارزش‌های مثبت را در آنها ایجاد کرد و شخصیت آنها را شکل داد (هانگ، 2009؛ نقل از دهقانی و فرجی، 1396). بدین ترتیب یکی از مفاهیم اساسی که در چند دهه گذشته در نظام آموزشی کشورها مورد توجه قرار گرفته، مفهوم سرمایه اجتماعی² است. سرمایه اجتماعی به دلیل برخورداری از ویژگی‌هایی چون آگاهی، اعتماد و همکاری متقابل و مشارکت اجتماعی می‌تواند در تسهیل روابط مبتنی بر احترام و در نهایت تشکیل و ساخت شهروندان فعال و قدرتمند نقش به‌سزایی داشته باشد (دینگ، 2020). مفهوم سرمایه اجتماعی ابتدا توسط بورديو³ مطرح شد. او سرمایه اجتماعی را ماحصل منابع در دسترسی می‌داند که از طریق روابط شبکه‌های مستحکم نهادینه شده است؛ شبکه‌ای که هر یک از اعضای از پشتیبانی سرمایه جمعی برخوردار است (تینکلر، 2020). سرمایه اجتماعی محصول نوعی سرمایه‌گذاری فردی یا جمعی، آگاهانه یا ناآگاهانه است که به دنبال تثبیت یا باز تولید روابط اجتماعی است که مستقیماً در کوتاه مدت یا بلند مدت قابل استفاده است (گولتکین، 2019). بورديو معتقد است، تشکیل و اثر بخشی سرمایه اجتماعی، تابع عضویت در یک گروه اجتماعی است که اعضای آن مرزهای گروه را از طریق مبادله اشیا و نمادها، ایجاد کرده‌اند. در واقع فرد با عضویت در گروه، در مالکیت شبکه بادوامی از روابط نهادی شده میان افراد شریک می‌شود (دینگ، 2020). با توجه به اینکه فرآیند جامعه‌پذیری هر فردی در سطوح متفاوت از نهاد آموزش و پرورش رسمی می‌گذرد و این امر در وضعیت سرمایه اجتماعی جامعه بسیار تأثیرگذار است آموزش و پرورش به عنوان مهم‌ترین نهاد متولی تعلیم و تربیت رسمی کشور در شکل‌گیری، پرورش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان نقش بسزایی بر عهده دارد. در نظام آموزش و پرورش رسمی این مفهوم در قالب تعاملات و روابط دانش‌آموزان در محیط آموزشی به عنوان یکی از پیامدهای برنامه درسی پنهان مطرح شده است. متخصصان مختلف از قبیل وری، کلیفتون و رابرتز (2001) معتقدند که دانش‌آموزان حداقل از سه نوع سرمایه برخوردارند که می‌توانند از آنها برای رسیدن به اهداف آموزشی خود و موفقیت تحصیلی استفاده کنند: الف) سرمایه مالی که شامل پولی است که از سوی خانواده آنها برای پرداخت هزینه‌های تحصیلی مثل خرید کتاب و غیره سرمایه‌گذاری می‌شود ب) سرمایه انسانی که شامل توانایی و انگیزش دانش‌آموزان و معلمان می‌شود ج) سرمایه اجتماعی که از طریق تعامل بین دانش‌آموزان و معلمان در جریان فرایند یادگیری حاصل می‌شود.

پوتنام (2000) معتقد است سرمایه اجتماعی به طور مثبت به توانایی سازمان مربوط است و موجب، انعطاف پذیری، اداره کار گروهی و توسعه سرمایه فکری می‌شود و هر جا سرمایه اجتماعی بیشتری وجود دارد می‌توان انتظار داشت سطح بالاتری از عملکرد تحقق یابد. ناهاپیت و گوشال (1998) نیز سرمایه اجتماعی را برای ترویج دانش ضروری می‌دانند و اعتقاد دارند سرمایه اجتماعی منبع مهمی است که موجب می‌شود افراد باهم کار کنند و وقتی یکدیگر را می‌شناسند و درک می‌کنند به همدیگر اعتماد و احساس نزدیکی کنند. در نتیجه کارآمدتر و اثربخش باشند. آنان عقیده دارند سازمانهایی که دارای سطح بالایی از سرمایه اجتماعی‌اند احتمالاً از رقبایی که سطح پایین‌تری از سرمایه اجتماعی دارند، موفق‌ترند. یکی از سازمانهای اصلی ایجاد، توسعه و ظرفیت‌سازی سرمایه اجتماعی در سطح جامعه، نظام آموزش و پرورش می‌باشد. از نظر پوتنام (2000) کوتاهی نظام آموزش و پرورش در مسیر ایجاد، تولید و افزایش

¹ - Polatcan & Balci

² - social capital

³ - Ding

⁴ - Pierre Felix Bourdieu

⁵ - Tinkler

⁶ - Gultekin

کیفیت سرمایه اجتماعی جامعه به عدم اثربخشی و ناکارایی نهاد آموزش و پرورش در پیشبرد برنامه‌های توسعه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور منجر خواهد شد. دستیابی به توسعه اقتصادی، سیاسی و فرهنگی در هر کشوری، نیازمند نظام آموزش پویا و کاراست. اگر نظام آموزش و پرورش بتواند وظایف بنیادی خود را در زمینه دانش آفرینی، پرورش نیروی انسانی و پیشبرد برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی به خوبی انجام دهد، می‌توان چشم داشت که کشور در راستای توسعه پایدار پیشرفت کند (مرجایی، 1383). با توجه به اینکه نتایج پژوهش مختلف از قبیل (وانیچواتانا، 2019) و (لینت و گوبتا، 2020) نشان می‌دهند که حدود 70 درصد یادگیری‌ها در نظام‌های آموزشی از طریق ارتباطات و تعامل‌های غیررسمی روی می‌دهد، می‌توان نتیجه گرفت در چارچوب نظام آموزش و پرورش وجود سرمایه اجتماعی بین دانش‌آموزان می‌تواند به طور رسمی و یا غیررسمی، آثار فشارهای تحصیلی را با افزایش اعتماد و روابط متقابل کاهش دهد و از طرف دیگر، احترام متقابل و عزت نفس و در نتیجه رضایت تحصیلی را در میان دانش‌آموزان افزایش دهد. همچنین در صورت وجود سرمایه اجتماعی، دانش‌آموزان در قالب چارچوب‌های ارتباطی و پیوندهای اجتماعی - که در جریان تعاملات اجتماعی به وجود می‌آید - قابلیت‌های یادگیری خود را افزایش می‌دهند و در عین به دست آوردن رضایت خود، از اعتماد اجتماعی که در شبکه‌های ارتباطی آنها به وجود آمده است، برخوردار می‌شوند و لذا قدرت سازگاری آنها با وضعیت تحصیلی و موقعیت اجتماعی آنها افزایش یافته و بدین ترتیب از لحاظ روانی از آرامش و آسایش مطلوبی برخوردار خواهند بود. بر این اساس سرمایه اجتماعی و پرورش آن در دانش‌آموزان به عنوان یکی از کارکردهای آموزش و پرورش در اسناد بالادستی نظام آموزش و پرورش ایران نیز مورد توجه و تأکید قرار گرفته است به طوری که در مقدمه سند تحول بنیادین آموزش و پرورش عرصه تعلیم و تربیت از مهم‌ترین زیرساخت‌های تعالی همه جانبه کشور و ابزار جدی برای ارتقای سرمایه انسانی شایسته کشور در عرصه‌های مختلف تلقی شده و تحقق آرمان‌های متعالی انقلاب اسلامی ایران مانند احیای تمدن عظیم انسانی، حضور سازنده فعال و پیشرو در میان ملت‌ها و کسب آمادگی برای برقراری عدالت و معنویت در جهان در گرو تربیت انسانهای عالم، متقی و ازاده دانسته و از آنها به عنوان سرمایه انسانی متعالی نامبرده شده است و در بند ده راهبردهای کلان و راهکار هشت بر ارتقای جایگاه نظام تعلیم و تربیت کشور به عنوان مهمترین نهاد تربیت نیروی انسانی و مولد سرمایه اجتماعی تأکید شده است. (سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، 1395: 7). علاوه بر این بسیاری از متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که محیط‌های آموزشی چالش برانگیز و در عین حال حمایت‌کننده سبب تسهیل در فرایند موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شوند. به همین جهت زمانی مدارس می‌توانند غنی باشند که روابط اجتماعی موجود در آنها از یک سو دانش‌آموز را به چالش فکری و علمی بکشاند و از سوی دیگر حمایت اجتماعی فراوانی برای دانش‌آموز فراهم کند و این نوع روابط اجتماعی بر رفتار دانش‌آموز و عملکرد او تأثیر مثبت فراوانی دارد این در حالی است که نتایج پژوهش مختلف از قبیل (دینگ، 2020)، (قیاسی و همکاران، 1398)، (آقامیرزایی و همکاران، 1397)، (مهرگان و دلیری، 1394)، (مزیدی و همکاران، 1392)، (شعبانی و همکاران، 1392)، (مرادیان سرخکلائی، 1391) نشان می‌دهد وضعیت سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان متفاوت است. علاوه بر این بررسی نتایج بدست آمده از پیمایش ملی ارزشها و نگرش‌های ایرانیان که در سال 1382 در مرکز استانهای کشور انجام شده است نشان‌دهنده سطح پایین سرمایه اجتماعی است.

با توجه به اینکه امروزه سرمایه اجتماعی نقشی بسیار مهم‌تر از سرمایه فیزیکی و انسانی در سازمانها و جوامع ایفا می‌کند (نصر اصفهانی و همکاران، 1395) و شبکه‌های روابط جمعی و گروهی، انسجام بخش میان انسانها، سازمانها، سازمانها با انسانها و سازمانها با سازمانها می‌باشد و در غیاب آن سایر سرمایه‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند (پولاتکن و بالسی، 2019)، (ریان و برایان، 2019) (نصر اصفهانی و همکاران، 1395) و با توجه به اینکه سرمایه اجتماعی هم بر روابط بین دانش‌آموزان و اعتماد آنها تأثیر دارد و هم می‌تواند در موفقیت تحصیلی آنها موثر باشد (لینت و گوبتا، 2020) (ریان و برایان، 2019) لازم است آموزش و پرورش به عنوان متولی تعلیم و تربیت رشد و پرورش این سرمایه را در دانش‌آموزان پیش از پیش مورد توجه قرار دهد. آنچه مسلم است این است که آموزش و پرورش و عناصر آن از قبیل برنامه درسی، کتاب، شیوه تدریس، معلم و فضای اجتماعی - روانی حاکم بر کلاس درس و مدرسه می‌توانند نقش مهمی در ایجاد و تقویت سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان ایفا کنند. بر اساس بررسی‌های محقق تاکنون پژوهشی در خصوص تدوین مدلی به منظور آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسطه انجام نشده است. بر این اساس این امر مورد توجه محقق قرار گرفته است و به دنبال پاسخگویی به این سوال هستیم که الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان دوره متوسطه دارای چه مولفه‌هایی می‌باشد؟

روش پژوهش:

رویکرد حاکم بر پژوهش حاضر، از نوع کیفی می‌باشد. یکی از انواع مختلف راهبردهای پژوهش کیفی، روش نظریه‌ی داده بنیاد است که به واسطه‌ی برخی ویژگی‌های خاص آن در این پژوهش مورد توجه قرار گرفته است. جامعه اطلاعاتی پژوهش شامل، متخصصان حوزه جامعه‌شناسی، برنامه‌ریزی آموزشی و برنامه‌ریزی درسی هستند. این افراد شناسایی و در خصوص طراحی الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان با آنان مصاحبه شد. این افراد به روش هدفمند ملاک‌محور انتخاب شدند. در این بخش محقق پس از مصاحبه با بیست و یک نفر به اشباع رسید و فرایند مصاحبه متوقف شد.

7 - Vanichvatana

8 - Lindt & Gupta

9 - Ryan & Brian

10 - نظریه داده بنیاد هم به عنوان روش پژوهش و هم به عنوان شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها مطرح است. در این پژوهش ما از نظریه داده بنیاد، به عنوان شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. علت این امر هم این است که به توجه به اینکه مفهوم سرمایه اجتماعی دانش‌آموزان، یک پدیده زنده است که دارای ماهیت کنشی و فرایند محور است که ممکن است افراد مختلف تجربیات و تعابیر متفاوتی از آن داشته باشند و از آنجا که مرور پژوهش‌های پیشین حکایت از ضعف نظریه‌های موجود در تبیین پدیده سرمایه اجتماعی دارد به منظور ایجاد یک شناخت که در بردارنده نقشه جامعی از تجربیات افراد مختلف باشد باید از روشی استفاده کرد که بتواند این جامعیت را تحت پوشش قرار دهد. برای رسیدن به این مهم در این پژوهش از رهیافت استقرایی استفاده شده است.

جدول 1: مشخصات مشارکت کنندگان در پژوهش

کد مصاحبه شوندهگان	مدرك تحصیلی	تعداد	دانشگاه محل خدمت
04-03-02-01	دکتری	13	دانشگاه تهران
07-06-05	دکتری	3	دانشگاه قم
14-13-12-11-10-9-08	دکتری	1	دانشگاه شاهد
18-17-16-15	دکتری	4	دانشگاه پیام نور تهران
جنسیت مشارکت کنندگان در پژوهش			
		4	زن
		17	مرد
رشته تحصیلی مشارکت کنندگان در پژوهش			
		4	جامعه شناسی
		6	برنامه ریزی آموزشی
		9	برنامه ریزی درسی
		2	مدیریت آموزشی

ابزار گردآوری اطلاعات در این پژوهش مصاحبه نیمه ساختاریافته بوده است (کوربین و اشتراوس، ۱۹۹۰: ۱۲). مصاحبه با گروه‌های مختلف، تا حد اشباع پیش برده شد. در خصوص روش تجزیه و تحلیل اطلاعات، با توجه به اینکه نظریه برخاسته از داده‌ها هم به عنوان روش پژوهش و هم به عنوان شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها مطرح است. در این پژوهش از نظریه برخاسته از داده‌ها به عنوان شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. در بررسی نتایج مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته و تحلیل محتوا به منظور پی بردن به معانی و مضامین نهفته از رهیافت گلیزری استفاده شد و داده‌های حاصل از مصاحبه به صورت کدگذاری باز و کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی طبقه‌بندی شدند. علاوه بر این در این پژوهش برای بررسی اعتبار پژوهش از روش بازبینی اعضا استفاده شد. بدین ترتیب که از هشت نفر از مصاحبه‌شوندگان تقاضا شد تا نسبت به دریافت محقق از صحبت‌های خود بازخورد ارائه دهند و نظرات خود را درباره مفاهیم و ابعاد مصاحبه‌ها بیان نمایند. همچنین به منظور بررسی پایایی پژوهش با توجه به اینکه در این پژوهش برای سوال پژوهش از مصاحبه به عنوان ابزار اصلی گردآوری داده‌های کیفی استفاده شد، برای افزایش پایایی پژوهش از روش‌های زیر استفاده شد:

- اجرای فرایند نظام‌مند ثبت، ضبط و نوشتن داده‌ها (ضبط صدا، پیاده‌سازی مصاحبه و نگارش داده‌های شفاهی) در تمامی مصاحبه‌ها.
- تحلیل سیستماتیک و روش‌مند داده‌ها و استخراج منطقی مقولات و مفاهیم انتزاعی کلان‌تر بر مبنای روش کدگذاری

جدول 2: کد باز، محوری و انتخابی شناسایی شد

دگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
اعتماد اجتماعی	حمایت اجتماعی	همه دانش آموزان به یک شکل رفتار نمی کنند باید یادگیرند با همه به طور مناسب رفتار کنند
		آموزگاران باید الگوی رفتاری مناسب برای آنان دانش آموزان باشند
	خود اجتماعی	دانش آموزان در جریان درس خواندن و یادگیری باید احساس سلامت، ایمنی و حمایت کنند
		معلم باید با دانش آموزان طوری برخورد کند که آنها احساس کنند فضای کلاس درس مثبت و حمایتگرانه باشد
		این خیلی مهم است که دانش آموز احساس کند که به عقایدش بها می دهند
		ما باید دانش آموزان را تشویق کنیم تا در خصوص مسایل مختلف در کلاس صحبت کنند، نظر بدهند
		تلاش دانش آموز برای تغییر دادن نگرش ها، باورها، ادراک ها یا رفتارهای یا افراد دیگر توسط معلم تمجید شود
		وقتی معلم تلاش می کند تا دانش آموزان را وادار کند به یک شیوه معینی همیشه رفتار نکنند هویت و خود واقعی این دانش آموزان را از بین می ببرد
		معلمان در برخورد با دانش آموز از استدلال و واقعیت های منطقی برای قانع کردن دانش آموز استفاده کنند نه از تحکم و تحقیر
		برانگیختن شور و شوق دانش آموز با توسل به ارزش ها و اندیشه های مورد قبول اون از روش های مقبول برای آموزش نحوه نفوذ دانش آموز در دیگران است
	شناخت اجتماعی	مسایل روز جامعه باید با دانش آموزان توی کلاس طرح بشه تا آنها در این خصوص بینشی کسب کنند
		شما الان از دانش آموز متوسطه در خصوص برجام و پسابرجام سوال بپرسید ببینید چقدر اینها اطلاع دارند
		دانش آموزان به پشتوانه اطلاعات جالب و بروزی که در مدرسه دریافت می کنند می توانند در خصوص مسایل جامعه در موقعیت های مختلف اظهار نظر کنند
		مدارس و معلمان در خصوص هدف گذاری فعالیتهای آموزشی باید تدوین اهداف آموزشی برای زندگی امروز را مد نظر قرار بدهند
		زمانی که افراد از مسائل اجتماعی آگاه نمیشوند یا از ابزار موجود جوابگویی به این مشکلات بیخبرند، قاعدتا فرصتهای مشارکت اجتماعی هم پایتتر خواهد بود.
		معلم باید دانش آموزان را تشویق کند بخشی از وقت روزانه خودشان را صرف مطالعه ی کتاب عبرتداری و روزنامه و شرکت در گروههای اجتماعی کنند
مسئولیت پذیری		دانش آموزان را طوری آموزش داد تا در برابر رفتار خودشان در مدرسه و حتی بیرون از مدرسه پاسخگو باشند
		دانش آموزان ما الان یاد نگرفته اند که سود و زیان فعالیت های خودشان را قبل از عمل بسنجند
	یکی از علت های اینکه ترک تحصیل و افت تحصیلی این است که بچه های ما در قبال زحمات معلم خودشان را مسئول نمی دانند	
	ما الان در مدارس مسئول نظم، مسئول اداره مدرسه، مسئول نظافت مدرسه، مسئول تدریس داریم این وسط کسی که مسئولیتی نداره دانش آموزه	
	نبود روحیه همکاری در بین مسئولین و انتقال این روحیه به دانش آموزان باعث شده دانش آموزان ما در مدرسه احساس مسئولیت نکنند	
	همگرایی اجتماعی	دانش آموزان باید طوری تربیت بشوند که یکایک آنها در قبال وظیفه خود احساس مسوولیت کرده و به جامعه پاسخگو باشند
		آموزش ما مبتنی بر این باشد که دانش آموز به جای اینکه توجه خود را صرفا بر منافع فردی خودشان معطوف کنند توجه آنها مبتنی بر کل جامعه باشد
		آموزش خانواده ها باید مبتنی بر این اصل باشد که در برابر رفتارهای داخل و خارج از خانه خود را مسئول بدانند
		مدرسه و خانواده در آموزش ارزشها باید همسو و هم جهت باشند و همدیگر را تقویت کنند

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
سلامت اجتماعی	رضایت درونی	الان تاکید و تکیه زیاد مدرسه بر آموزش باعث شده دانش آموزان ما از حضور در مدرسه لذت نبرند
		سخت گیری در محیط مدرسه باعث ایجاد روحیه مقاومت و مخالف و در نتیجه عدم لذت دانش آموزان در مدرسه می شود
		وقتی ما ارزش ها را به دانش آموزان آموزش دادیم و پیگیر اجرای این ارزشها هم بودیم یک احساس امنیت در دانش آموزان ایجاد میشه
		با آموزش ارزش ها و آشنا کردن دانش آموزان با ارزشها برخوردارهای دانش آموزان با یکدیگر در محیط مدرسه و بیرون از مدرسه کمتر میشه
	رضایت بیرونی	وقتی دانش آموزان می بینند که چقدر رعایت ارزشها به حال خوب آنها کمک میکنه به این ارزشها احساس تعلق بیشتری هم میکنند
		دانش آموزی که از سلامت اجتماعی برخوردارند، با موفقیت بیشتری می توانند با چالش های ناشی از ایفای نقش های اصلی اجتماعی کنار بیایند.
		با آموزش ارزش های اجتماعی به دانش آموزان می توان انتظار داشت آنان با هنجارهای اجتماعی بیشتر همنا باشند
		یکی از علت های مهاجرت نخبگان ما نارضایتی اجتماعی از نبود ارزشهای ثابتی است که ما هر روز با آن درگیر هستیم
تعاملات اجتماعی	ارتباطات	الان این جو و فضای که منجر به این فکر شده که توی ادارات بدون پول و پارتی کارتان پیش نمیره ناشی از همین نبود ارزشها است
		من که قبلا سر کلاس می رفتم غیر از چند دانش آموز بقیه آنها به غیر از سلام کردن و برپا شدن حرفی با من نمیزدند
		دانش آموزان ما الان جرأت و مهارت این را ندارند که به معلم بگویند این بحث از درس را به خوبی درک نکرده اند، و یا حتی زمانی را هم که از آنها میپرسیم یا جواب نمیدادند یا به خوبی نمی توانند ارتباط برقرار کنند
		مشکلاتی مانند افسردگی، اضطراب، تنهایی، طردشدگی، کمروبی، خشم، و تعارض در روابط بین فردی به این دلیل زیاد شده است که دان شاموزان ما نمی توانند احساسات و افکار خود را به دیگران منتقل کنند
	همراهی اجتماعی	ما در مدرسه سعی می کنیم که ارتباطات بین فردی دان شاموزان را میبینیم و بهبود می دیم در حالی که الان مشکل اصلی دانش آموزان ما نقص در بیان ارتباطات درون فردی است
		آموزش توانایی بیان روشن افکار خود، توانایی بیان روشن احساس خود از جمله فعالیت هایی است که در مدارس به آن پرداخته نمی شود
		ما ایرانی ها به طور کلی به ندرت می تونیم با هم کار کنیم
		علت اینکه ما الان نمی تونیم با هم کار کنیم این است که این به صورت یک رفتار از همون مدرسه با ما تمرین نشده است
هویت اجتماعی	شناخت اجتماعی	وقتی شما در مدرسه به بچه ها ستاره می دید یعنی اینکه دارید اونها را از بقیه جدا میکنید
		ما الان آموزشون، فعالیتها مون، تکالیفمون، انتظارمون همه اش فرد محور است. با این تکالیف طبیعیه که بچه ها نتونند با هم کار کنند
		به دانش آموزان آموزش بدهیم که بتوانند با روش های مناسب نیازهای خودشان را بیان کنند
		به دانش آموزان آموزش بدهیم موقعیت طرف مقابلشون را برای پاسخ به نیازهاشون را درک کنند
	مشارکت اجتماعی	دانش آموز ما الان نباید فقط خودش را ببیند بلکه موقعیت خانواده اش را در مقابل اون خواسته اش در نظر بگیره
		حساسیت در تشخیص افکار و احساسات دیگران در فعالیت های آموزش مدارس ما نیست
		توانایی گفتگو و انتخاب واژگان گفتاری در جهت حل اختلافات باید در راس فعالیت های پرورشی و فعالیت های فوق برنامه مدارس باشد
		دانش آموزان ما باید یاد بگیرند که مخالفت کنند ولی این مخالفت باید بدون احساس موردحمله واقع شده در طرف مقابل باشد
		دان شاموزان ما باید یاد بگیرند که افراد نسبت به سخنان و اعمال یکدیگر واکنش نشان میدهند. بنابراین، چرخه ای بودن این کنش و واکنشها، را دانش آموز به عنوان مینا و اساس فعالیتهای ارتباطی باید بیپذیرند.

		با پذیرش چرخه ای بودن ارتباطات از بروز بسیاری از آسیب های ارتباطی مثل سرخوردگی، افسردگی و خود فرورفتگی و منزوی شدن جلوگیری می شود
--	--	---

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
دانش اجتماعی	اطلاعات	خانواده و مدرسه باید اطلاعاتی صحیحی را در خصوص نقش و کارکردشون به دانش آموز ارایه بدهند
		خانواده فکر میکنند نقش تربیتی بر عهده مدرسه است و به بچه ها هم این فکرشن را القا می کنند
		وقتی ما در مقابل رفتارهای اجتماعی بچه هامون بهشون میگویم تو مدارس چی به شما یاد می دهند یعنی داریم به اونها ادرس غلط می دهند
		هر چقدر شناخت مدرسه و خانواده از همدیگر بیشتر و کامل تر باشد مطمئنا کمک بهتر و مفیدتری هم می توندند به همدیگر بدهند
	نگرش ها	دوگانگی و تعارض در نگرشها و قواعد رفتاری بین خانه و مدرسه ، فرایند جامعه پذیری و درونی کردن ارزشها را با اختلال مواجه میکند
		معرفی و ارایه نگرش ها و باورها متناقض موجبات سردرگمی و تردید دانش آموز نسبت به فرهنگ حاکم بر جامعه فراهم میاورد
		این سرگردانی، اضطراب، تردید، عدم اعتماد، بی تفاوتی را که الان در این نسل مبینیم نتیجه عدم همخوانی و ناسازگاری هنجارها و ارزش هایی که در فرایند اجتماعی شدن و از طریق خانواده و مدرسه بچه ها یاد گرفته اند
		خانواده و مدرسه باید این دید را داشته باشند که مسئولیت آموزش ارزش ها وظیفه تمامی نیروهای تربیتی جامعه، یعنی خانواده، مدرسه و نهادهای گوناگون اجتماعی به صورت توأمان است
	هنجارها	بین خانواده و مدرسه در معرفی مطلوب ها و نامطلوب ها تضاد وجود دارد
		مدرسه و خانواده در معرفی هنجار مطلوب و نامطلوب باید اشتراک داشته باشند
		الان بین آنچه دانش آموزان در جریان زندگی خود آن انجام می دهند با آنچه که دیگر افراد و گروه یا جامعه از آنها انتظار دارند انجام دهند خیلی فاصله است
		الان دیگه این خانواده یا مدرسه نیست که تعیین میکند دانش آموز ما چه باید بگوید و یا چی نگه؟ یا باید چگونه فکر کند یا چگونه رفتار کند؟
ارزش محوری	ارزش های مشترک	ایجاد هماهنگی و تعامل نزدیک بین آنچه مدرسه آموزش می دهد و آنچه در خانه ها کار می شود از جمله پیش نیازهای اساسی تعلیم و تربیت است
		خانواده به منزله یک نظام عاطفی نیرومند و مدرسه به عنوان یک نظام آموزش رسمی باعث می شود اعمال و رفتار مطلوب یا نامطلوب هر یک از دانش آموزان در تأثیر و تأثر متقابل با دیگران قرار گیرد
		وضعیت موجود هر جامعه ای نتیجه ی یادگیری دپروز افراد در خانه و مدرسه است و وضعیت فردای هر جامعه در نتیجه ی سرمایه گذاری هایی است که امروز روی دانایی افراد در خانه، مدرسه و جامعه انجام می شود
		خانواده و آموزش و پرورش جریان ارزش هایی را به نوجوانان انتقال می دهند، اگر ناهمسازی و اختلاف هایی در این ارزش ها وجود داشته باشد، فرد از نظر عاطفی و تکوین شخصیت آسیب می بیند
		زمانی بچه ها ان چیزی را که در مدرسه یاد می گیرند می توندند بیرون از مدرسه استفاده کنند که بین این دم (خانه و مدرسه) بیشترین هماهنگی وجود داشته باشد
	پابندی به ارزشها	قبل از شروع سال تحصیلی خانه و مدرسه باید انتظاراتشان از همدیگر را روشن و شفاف با یکدیگر مطرح کنند و سعی کنند میزان این توافق را بالا ببرند
		خانواده و آموزش و پرورش در جریان جامعه پذیری افراد ارزش هایی را به نوجوانان انتقال دهند که خودشان در وهله اول در بعد عمل به اون پابند هستند

	معلم و پدر و مادر بی نظم نمی توانند مفهوم نظم را به دانش آموزان آموزش بدهند
	خانواده باید ارزش های مدرسه را بشناسد و مدرسه هم ارزش های خانواده ها را بشناسد و هر دو از دانش آموز بخواهند که این ارزش ها را در هر دو موقعیت پیاده کنند

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
قانون مندی	نقش پذیری	نقش ها و وظایفی را به دانش آموزان محول کنیم که آنها با اختیار و اراده آزاد آن را انتخاب و مایل به آن باشند
		بهتر است در فعالیت های مدرسه رسالت و تکلیفی را برای دانش آموزان طراحی و مشخص کنیم
		در اداره امور مربوط به مدرسه به دانش آموزان قدرت انجام کار یعنی اختیار بدهیم
	تعهد پذیری	شما وقتی وظیفه ای را به دانش آموز واگذار می کنید معقولش اینه که دانش آموز را در مقابل آن وظیفه اش مورد بارخواست قرار بدهید
		بجای تاکید بر زور و اجبار از طریق تفاهم با دیگران و مشارکت جمعی دانش آموز را با نقشش آشنا کنیم
		مدرسه دانش آموزان را تشویق کنند تمام همت و توان و توجه خویش را به میدان عمل مدرسه و کلاس درس وارد سازد .
اجتماعی	انسجام اجتماعی	اگر دانش آموز، نسبت به نقشی که به عهدش است و مدرسه اش و قوانین و انتظارات مدرسه وفادار باشد، بطور قطع موجب بالا رفتن راندمان آموزشی میگردد
		یکی از رهیهای کاهش نرخ ترک تحصیل معرفی صحیح هویت دانش آموزی و تقویت احساس مسئولیت فردی، نقشی و حرفه ای دانش آموزان است
		توجه و بها دادن به نگرش های مثبت یا منفی دانش آموزان نسبت به کل مدرسه، و وظیفه ای که بر عهده دارند ، بهتر است در جایگاه ویژه ای در سیاستهای نظام آموزشی داشته باشد
	توافق اجتماعی	دانش آموزان باید طوری تربیت بشوند که یکایک آنها در قبال وظیفه خود احساس مسوولیت کرده و به جامعه پاسخگو باشند
		به جای اینکه توجه های خود را صرفا بر منافع فردی خودشان معطوف کنند باید توجه آنها مبتنی بر کل جامعه باشد
		خانواده ها و مدرسه از دانش آموزان در قبال عمل یا عدم به تکالیف موضع واحدی داشته باشند
سرمايه گذاری اجتماعی	ارزش گذاری اجتماعی	همسو هم جهت بودن مدرسه و خانواده در خصوص ارزش هایی که باید دانش آموزان رعایت کنند خیلی در نهادهای کردن ارزش ها موثر است
		توافق و همسویی نهاد خانواده و مدرسه با یکدیگر در امور ارزشی و هنجاری اثری مثبت بر شکل گیری شخصیت و تثبیت هویت کودکان و نوجوانان فرد و جامعه دارد
		خانه و مدرسه باید ترجیح و برتری دادن منافع جمعی بر منافع فردی را سرلوحه آموزش های خودشان قرار بدهند
	مشارکت اجتماعی	من پدر یا مادر به فرزند یاد بدهم که غم و شادی دیگران را غم و شادی خودش بداند
		اگر ارزش های خانه و مدرسه خوب شناخته بشوند از این ارزش ها می توان به عنوان عاملی بای ایجاد وحدت استفاده کرد
		معلم و مدرسه باید ارزش های موجود در جامعه را به دانش آموزان معرفی و نقدش کنند
سرمايه گذاری اجتماعی	ارزش گذاری اجتماعی	بحث و نقد ارزش ها در کلاس درس توسط معلم و دانش آموزان باعث توسعه و بهبود آنها می شود
		از طریق نقد ارزشها است که دانش آموزان نسبت به آن ارزشها متعهد و درونی می شود
		فیلتر کردن ارزش ها در مدرسه و سعی در ارایه یک جامعه تلطیف شده مانع نهادینه شدن ارزشها در دانش آموزان می شود
	مشارکت اجتماعی	باید طوری ارزشهای اجتماعی به دانش آموزان ارایه شوند که آنها بتوانند از این ارزش ها در همه جا دفاع کنند
		می توان از دان شاموزان درخواست کرد تا به دوستان و افرادی که دارای نقص عضوی هستند یا بعضا حادثه ای برایشان پیش آمده کمک کنند
		الان در مدارس در زمینه خرید کتاب برای کتابخانه مدرسه دانش آموزان چقدر نقش دارند؟
مشارکت اجتماعی	رپایی و اجرای مسابقات تئاتر دانشآموزی، گروه سرود، انجمن قصه و غیره باید این اهداف دنبال بشوند	
	دانش آموزان بهتر است توسط معلمان و خانوادهها تشویق بشوند که در فعالیت های عمومی مثل انتخابات، گروههای خیریه شرکت فعال داشته باشند	
	برنامه جشن عاطفه ها و نیکوکاری که به منظور کمک به نیازمندان در طول سال برگزار میشود مثال خوبی برای تشویق دانش آموزان به مشارکت اجتماعی است	

کدگذاری انتخابی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
سرمایه عاطفی	همدلی	دانش آموزان ما باید یادگیرند که در روابط اجتماعی بتواند به خوبی، دیگران و موقعیتی که دیگران در ا قرار دارند را درک کنند
		مدارس باید از طریق افزایش درک فرد با ارتقا آگاهی وی از خود و دیگران همدلی را به دانش آموزان آموزش بدهد
		وقتی مسئولیت پذیری و حساس و پاسخگو بودن دان شاموز زیاد میشه که احساس همدلی بیشتری بکنند
	درک و احترام متقابل	الان یکی از علت های کمبود همدلی میان دانش آموزان همین افزایش رفتارهای پر خاشگرانه میان دانش آموزان مان است
		ما باید به بچه ها یاد بدهیم که همدیگر را درک کنند به هم احترام بگذارند
		ما الان در مدارس به انش آموزان یاد نمیدیم که همدیگر را علی رغم اختلاف نظر تحمل کنند
	همیاری	برنامه ها، اهداف و فعالیتها و تکالیف ما باید طوری طرح ریزی بشوند که بجای اینکه دانش آموزان را در مقابل هم قرار بدهد ، در کنار هم قرار بدهند
		مورد احترام واقع شدن و احترام قابل شدن باید به صورت یک تعامل فرایندی در نظام آموزشی ما ارزش باشد
		الان این طرح هایی مثل همیار پلیس پای ثابت آموزش و پرورش شده و می تونه بچه ها را برای حضور در اجتماع آماده کند
		طراحی فعالیتهایی جهت سهیم شدن در یک تولید ادبی، علمی مثل روزنامه دیواری، تجهیز کتابخانه، اداره کلاس درس که باعث با هم کار کردن دانش آموزان است باید در راس فعالیتهای فوق برنامه باشد
		محیط یاددهی باید طوری باشد که دانش آموزان بتوانند موقع نیاز، به هم کلاسی های خود اتکا کنند.
		محیط یاددهی- یادگیری به جای نقش محوری و مرجع برای معلم ، شاگردان بعنوان مراجع مهم و با ارزش به حساب می آیند.
تعهد اجتماعی	تعهد بین فردی	انچه الان در کلاس ها اتفاق می افتد این است که به هر دانش آموز گفته می شود: "سرت روی کار خودت باشد، با هم صحبت نکنید، با هم مشورت نکنید، به یکدیگر کمک نکنید."
		افزایش مشارکت های داوطلبانه ، ایجاد همدلی و برقراری نظم در جامعه و پایبندی به اصول جامعه در
		الان دانش آموزان ما نسبت به نقش خود در جامعه و تاثیر ان در روابط اجتماعی با دیگران آشنایی ندارند
	تعهد فردی	هر چه دانش آموزان به طور داوطلبانه حس مسئولیت و وفاداری بیشتری به جامعه داشته باشند ، ما نظام آموزشی و به تبع جامعه کارآمدتری خواهیم داشت
		دانش آموزان باید تشویق بشوند تا بدانند که در آن موقعیت خاص دانش اموزی ، دیگران از او چه انتظاراتی دارند و این انتظارات چه الزامات رفتاری برایشان از پی دارد .
		در وهله اول باید بین کاری کنیم که دانش اموز بین زندگی فردی و زندگی تحصیلی خودش یک تعادلی برقرار کند
		با دخالت دادن دانش آموزان در تصمیمات مدرسه میتونیم آنها را نسبت به برنامه هامون متعهد کنیم
		داشتن آزادی عمل و استقلال دانش آموزان در مدرسه یکی از ضرورت ها این است که نظام آموزشی در سیاستگذاری های آموزشی به ان توجه کند
		فعالیت مدرسه دانش اموز را تشویق کند نسبت به وظایف و رفتار اجتماعی خود، بدون وجود عامل کنترل خارجی حساس باشند و وظایف خود را به بهترین شکل ایفا کنند.
		دانش آموزان باید تشویق بشوند تا نقشی را که به عنوان دانش اموز بر عهده دارند آشنا بشن و ان را خوب انجام بدهند
		یکی از علت های بی انگیزه بودن دان شاموز امروزی این است که این نقش برای آنها چالش برانگیز و هیجان انگیز نیست
		انتظارات نظام آموزش و باید و نیایدهای مدرسه بدلیل جذاب نبودن و کسل بودن نهابنده نمیشن
الان دانش آموزان ما در مدرسه مجبورند یکسری فعالیت های یکنواخت و تکراری انجام می دهند		
تعهد ارزشی	وقتی که دانش اموز دارای ارزشهای مناسب نباشد، احساس بیگانگی میکند و احساس هویت و اهمیت و عزت نفس خود را از دست میدهد.	
	ما باید به دان شاموزانمان یاد بدهیم که منافع عمومی را بر منافع خصوصی خودشان ترجیح بدهند. ترویج این آموزش منجر به ترویج ایثار و فداکاری در جامعه می شود	
	بدون یک نظام ارزشی نیرومند، دان شاموزان نمی توانند که یک جریان عمل و شیوه ی زندگی را انتخاب کند	
	ما الان در سیاست گذاری وبرنامه ریزی فرهنگی و آموزشی در نظام اوزش و پرورش ، بدون شناخت ارزش های جوانان و عوامل مرتبط با آنها امکان پذیر نیست.	

جدول 3- مولفه و خرده مولفه‌های الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه

خرده مولفه	مولفه
حمایت اجتماعی	اعتماد اجتماعی
خود اجتماعی	
شناخت اجتماعی	
مسئولیت پذیری اجتماعی	پاسخگویی اجتماعی
همگرایی اجتماعی	
رضایت درونی	سلامت اجتماعی
رضایت بیرونی	
ارتباطات	تعاملات اجتماعی
همراهی اجتماعی	
شناخت اجتماعی	هویت اجتماعی
مشارکت اجتماعی	
اطلاعات	دانش اجتماعی
نگرش ها	
هنجارها	
ارزش های مشترک	
پایبندی به ارزشها	ارزش محوری اجتماعی
نهادینه سازی ارزشها	
نقش پذیری	قانون مندی اجتماعی
تعهد پذیری	
انسجام اجتماعی	وحدت اجتماعی
توافق اجتماعی	
همدلی	سرمایه عاطفی
درک و احترام متقابل	
همیاری	
تعهد بین فردی	تعهد اجتماعی
تعهد فردی	
تعهد نقشی	
تعهد ارزشی	

بحث و نتیجه گیری :

هدف از این مطالعه طراحی الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه می‌باشد. بر اساس بررسی‌های محقق تاکنون پژوهشی که در آن به طراحی الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی به دانش آموزان پرداخته باشد انجام نشده است. بر این اساس هر کدام از مولفه‌هایی که در این پژوهش حاصل شده است در نوع خود کار بکر و تازه‌ای می‌باشد. دومین نوآوری این پژوهش در استفاده از روش نظریه داده بنیاد است. در پژوهش‌هایی که با موضوع سرمایه اجتماعی انجام شده است عمدتاً از روش پیمایشی استفاده شده است. در حالی که در این پژوهش از روش نظریه داده بنیاد -رهیافت استقرایی- استفاده شد. به عبارتی در این پژوهش با استفاده از یک دسته داده‌ها که از منابع اطلاعاتی مختلف؛ مصاحبه با برنامه‌ریزان درسی، جامعه‌شناسان، برنامه‌ریزان آموزشی، گردآوری شده است، الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه تدوین شده است. بر اساس نتایج پژوهش مشخص شد الگوی آموزش و توسعه سواد اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه از دوازده مولفه؛ اعتماد اجتماعی، پاسخگویی اجتماعی، سلامت اجتماعی، تعاملات اجتماعی، هویت اجتماعی، دانش اجتماعی، ارزش محوری اجتماعی، قانون مندی اجتماعی، وحدت اجتماعی، سرمایه عاطفی، گذاری اجتماعی، سرمایه عاطفی و تعهد اجتماعی تشکیل شده است.

اولین مولفه آموزش سرمایه اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه، مولفه آموزش اعتماد اجتماعی است. این مولفه از سه خرده مولفه حمایت اجتماعی، خود اجتماعی و شناخت اجتماعی تشکیل شده است. در خصوص انطباق این یافته با سایر پژوهش‌ها همانطور که در بالا گفته شد بر اساس بررسی‌های محقق تاکنون پژوهشی در ایران با محوریت سرمایه اجتماعی با این مولفه‌ها و خرده مولفه‌ها انجام نشده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان

گفت اولین مولفه این پژوهش یعنی مولفه آموزش اعتماد اجتماعی با نتایج پژوهش (سیسیلیانو^{۱۱}، 2016)، (هینز^{۱۲}، 2010) همسو است. در خصوص تبیین این مولفه می‌توان گفت اعتماد یکی از جنبه‌های مهم روابط انسانی و اجتماعی در میان افراد، گروه‌ها و نهادهای اجتماعی است و در جریان تعاملات اجتماعی و کنش‌های متقابل بین افراد و گروه‌های اجتماعی، نقش مهمی را در ایجاد نظم و همبستگی اجتماعی و نیز حفظ آنها بر عهده دارد. در عین حال، اعتماد اجتماعی، از عناصر مهم در پذیرش و همدلی اجتماعی محسوب می‌شود و در عین حال، بسترساز تعاملات اجتماعی و کانون مفهوم سرمایه اجتماعی است. اعتماد اجتماعی در بین دانش‌آموزان مختلف می‌تواند به عنوان امری میانجی عمل کند و آنها را به سوی توافق سوق دهد و یا نقطه مقابل آن، عدم اعتماد می‌تواند شکاف بین آنها را شدت بخشیده و جامعه را با بحرانهای جدی مواجه سازد. بنابراین می‌توان از این مولفه (اعتماد اجتماعی) جهت ایجاد وفای و همدلی در میان دانش‌آموزان استفاده و از این طریق سرمایه اجتماعی آنان را برای مواجهه با افراد مختلف در جامعه تقویت و افزایش داد.

دومین مولفه آموزش سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مولفه پاسخگویی اجتماعی است. این مولفه از خرده‌مولفه‌های مسئولیت‌پذیری اجتماعی و همگرایی اجتماعی تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت، دومین مولفه این پژوهش یعنی مولفه پاسخگویی اجتماعی با نتایج پژوهش (بوتما^{۱۳}، 2020)، (کاهرمان^{۱۴}، 2016)، (فولن و همکاران^{۱۵}، 2015) همسو است. در خصوص تبیین این مولفه می‌توان گفت دانش‌آموزان بزرگترین سرمایه‌های انسانی هر جامعه به حساب می‌آیند؛ زیرا با به کارگیری علم و دانش و مهارت‌های آموخته شده می‌توانند گام‌های استواری در جهت تعالی و رشد و آبادانی جامعه بردارند. بنابراین، یکی از اهداف مهم نظام آموزشی، تربیت دانش‌آموزانی مسئولیت‌پذیر و پاسخگو است. توجه به این مسئله باعث می‌شود که روحیه تعهد و پاسخگویی و تلاش و پشتکار در دانش‌آموزان پرورش یابد و بدین ترتیب بتوانیم نیروهای فعال و مولدی را برای فعالیت در عرصه‌های مختلف اجتماع تربیت کنیم. آموزش پاسخگویی به دانش‌آموزان آنان را قادر می‌سازد که از خویشتن مراقبت کنند و در آینده به عنوان بزرگسالی پاسخگو، وظایف خویش را به عهده گرفته و در مقابل تصمیمات و اقدامات خود را در برابر جامعه پاسخگو بدانند. این در حالی است که در واقع بی‌مسئولیتی، ناتوانی در برقراری روابط سالم و محبت‌آمیز با دیگران، ناتوانی در تصمیم‌گیری، شکست‌های پیاپی تحصیلی، ترک تحصیل و مهم‌تر از همه روی آوردن به مصرف مواد مخدر، نوشیدنی‌های الکلی، پرخاشگری و بزهکاری و ... از عواقب عدم آموزش پاسخگویی به دانش‌آموزان است.

سومین مولفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مولفه سلامت اجتماعی است. این مولفه از خرده‌مولفه‌های رضایت درونی و رضایت بیرونی تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت سومین مولفه این پژوهش یعنی مولفه سلامت اجتماعی با نتایج پژوهش (اکون^{۱۶}، 2020)، (مگسون و همکاران^{۱۷}، 2014) همسو است. در خصوص تبیین این مولفه می‌توان گفت تجهیز دانش‌آموزان به سلامت اجتماعی باعث ایمنی آنها در برابر مشکلات می‌شود و آنان به راحتی می‌توانند با شرایط متغیر زندگی و رو به تکامل فناوری، با شیوه‌هایی که خانواده و جامعه آنان را مثبت می‌داند، انطباق یابند و نقشی مفید در جامعه داشته باشند. بنابراین افزایش سلامت اجتماعی باعث کاهش آسیب‌های اجتماعی می‌شود. همچنین با حصول نتایج این پژوهش می‌توان حساسیت و نگرانی مسؤولان را در قبال سلامت اجتماعی جوانان بیشتر کرد و سازمان‌ها و ارگان‌های ذیربط می‌توانند گام‌های مؤثری در جهت حفظ و ارتقای سلامت اجتماعی که در نهایت منجر به عملکرد بهتر فرد در جامعه می‌شود بردارند و به مداخلات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی مناسب دست زنند، تا در سایه سلامت اجتماعی ناهنجاری‌ها و مشکلات اجتماعی کاهش یافته و روابط در لوی تصحیح شیوه‌های رفتاری بهبود یابد. چهارمین مولفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مولفه تعاملات اجتماعی است. این مولفه از خرده‌مولفه‌های ارتباطات و همراهی اجتماعی تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت چهارمین مولفه این پژوهش یعنی مولفه تعاملات اجتماعی با نتایج پژوهش (اکون^{۱۸}، 2020)، (سومارنی و همکاران^{۱۹}، 2015)، همسو است. در خصوص تبیین این مولفه می‌توان گفت صاحب‌نظران تعلیم و تربیت را محصول تعامل طبیعت، وراثت، محیط و تجربه دانسته‌اند. تجربی که دانش‌آموز از محیط خود کسب می‌کند، ارتباط و تعامل او با محیط و بازخوردن و تأثیراتی که از آن دریافت می‌کند رشد و تکاملش را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین، هر چند برخی ویژگی‌ها پایه و اساس ژنتیک در فرد دارند ظهور و بروز آنها وابسته به تعاملات اجتماعی است. در همین راستا، یکی از مهمترین فضاهایی که نوجوانان با آن دائم در ارتباط هستند مدرسه و محیط‌های آموزشی است. به عبارت دیگر، بخش وسیعی از رشد اجتماعی نوجوانان در دبیرستانها و هنرستانها در تعامل با دیگر دانش‌آموزان ایجاد می‌شود. با در نظر گرفتن این نکته که دانش‌آموزان دوره متوسطه بنا بر ویژگی‌های رشدی و اقتضائات سنی ناشی از بلوغ و ... بیشتر با هم در تعامل هستند، انتظار می‌رود فرایند اجتماعی شدن آنها نسبت به دوره‌های قبل قدرتمندتر باشد و آنان بیشتر از این سرمایه برخوردار شوند. بر این اساس، نقش تعیین‌کننده محیط‌هایی که دانش‌آموزان در آن حضور می‌یابند، مشخص می‌شود. با توجه به اینکه اجتماعی شدن فرایندی است که در آن هنجارها، مهارت‌ها، انگیزه‌ها، نگرشها و رفتارهای فرد شکل می‌گیرد تا ایفای نقش کنونی یا آتی او در جامعه

11 - Siciliano

12 - Heyns

13 - Bothma

14 - Kahraman

15 - Fullan et al

16 - Acun

17 - Magson et al

18 - Acun

19 - Sumarni et al

مناسب و مطلوب شناخته شود می‌توان گفت در این فرایند، اکتساب و به کارگیری مهارت‌های اجتماعی و چگونگی برقراری ارتباط و تعامل با دیگران، یکی از مؤلفه‌های اصلی سرمایه اجتماعی بخصوص در بین نوجوانان محسوب می‌شود.

پنجمین مؤلفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مؤلفه، هویت اجتماعی است. این مؤلفه از خرده مؤلفه‌های شناخت اجتماعی و مشارکت اجتماعی تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت پنجمین مؤلفه این پژوهش یعنی مؤلفه هویت اجتماعی با نتایج پژوهش (گولتکین، 2019)، (کاهرمان، 2016)، همسو است. در خصوص تبیین این مؤلفه می‌توان گفت هر چند پایه‌های اولیه هویت اجتماعی در خانواده شکل می‌گیرد، اما توسعه و تکامل این هویت در دوران نوجوانی و جوانی نیازمند منابع شناختی - مهارتی و فرصت‌هایی است که دسترسی به آنها از طریق شبکه روابط وسیعتر در دوران متوسطه و تجهیز دانش‌آموزان به سرمایه اجتماعی امکانپذیر است. در جوامعی که میزان سرمایه اجتماعی به هر دلیلی کاهش یابد، جوانان دچار نوعی حیرانی و سرگشتگی در رویارویی با مسائل و پدیده‌های اجتماعی - روانی خواهند شد. بر این اساس با توجه به اینکه بستر اصلی شکل‌گیری هویت اجتماعی شبکه روابط و تعاملات با دیگران است سرمایه اجتماعی به عنوان منبع اصلی پیوند پویا و کارآمد بین افراد و گروهها در اجتماع، می‌تواند چشم‌اندازهای جدیدی پیرامون مباحث هویت پیش روی دانش‌آموزان بگشاید، به گونه‌ای که دیگر به صورت تک بعدی به هویت نگاه نکنند، بلکه آنرا در ابعاد مختلف به ویژه در ارتباط و سازگاری و همنوایی با دیگران تلقی کنند.

ششمین مؤلفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مؤلفه، دانش اجتماعی است. این مؤلفه از خرده مؤلفه‌های اطلاعات، نگرش‌ها و هنجارها تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت ششمین مؤلفه این پژوهش یعنی مؤلفه دانش اجتماعی با نتایج پژوهش (موزیز و همکاران، 2019)، (گوکسل، 2010)، همسو است. در خصوص تبیین این مؤلفه می‌توان گفت با توجه به اینکه دانش اجتماعی به معنی شناخت مردم و اعمال آنها است تجهیز دانش‌آموزان به این مؤلفه می‌تواند به آنها کمک کند تا مکانیسم خاص جهت درک حالت‌های درونی خود و دیگران پیدا کنند و از این طریق مانع از بروز کشمکش‌ها و تعارض‌های درونی و بیرونی شوند. به عبارت دیگر با توجه به اینکه زندگی روزانه مستلزم تعامل با دیگران و فکر کردن می‌باشد، به این معنا که فرد باید نوعی ارزیابی شناختی از موقعیت اجتماعی داشته باشد و بتواند بر این اساس ارتباط خود و دیگری را در بافت یا زمینه اجتماعی خاص آن در نظر بگیرد، به این منظور انسان باید بتواند بر ارزشیابی‌هایی از خود و دیگری به عنوان موجوداتی نیت مند و دارای تمایلات و باور دست یابد. از این رو بر این مهارت و دستیابی به آن به عنوان یک توانایی کلیدی جهت موفقیت در روابط زندگی اجتماعی امروزه انسانها یاد می‌شود.

هفتمین مؤلفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مؤلفه، ارزش‌محوری اجتماعی است. این مؤلفه از خرده مؤلفه‌های ارزش‌های مشترک و پایبندی به ارزشها و نهادینه سازی ارزشها تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت هفتمین مؤلفه این پژوهش یعنی مؤلفه ارزش‌محوری اجتماعی با نتایج پژوهش (یو و استرویین، 2019)، (گولتکین، 2019)، همسو است. در خصوص تبیین این مؤلفه می‌توان گفت ارزش‌ها زیربنای هنجارها، نهادها و ساخت اجتماعی را تشکیل می‌دهند. چارچوبی هستند برای مشروع ساختن رفتارهای انسانی، ارزش‌ها به فرهنگ کلی و جامعه مفهوم و معنی می‌بخشند و وقتی مسئله 'قضاوت ارزشی' یا 'ارزشیابی اجتماعی' مطرح می‌شوند، عملاً مقایسه میان بهتر و بدتر صورت می‌گیرد. بر این اساس لازم است دانش‌آموزان با ارزش‌های موجود در زندگی از طریق فعالیت‌های مدرسه ای آشنا و نسبت به درونی سازی و نهادینه سازی آنها اقدام کنند.

هشتمین مؤلفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مؤلفه، قانون‌مندی اجتماعی است. این مؤلفه از خرده مؤلفه‌های نقش‌پذیری و تعهد‌پذیری تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت هشتمین مؤلفه این پژوهش یعنی مؤلفه قانون‌مندی اجتماعی با نتایج پژوهش (کاهرمان، 2016)، (جندرون و همکاران، 2016) همسو است. در خصوص تبیین این مؤلفه می‌توان گفت گرچه نخستین محیطی که کودک با آن آشنا می‌شود محیط خانواده است و آن محیط او را در مسیر اجتماعی شدن و در مسیر این که زندگی اجتماعی را آغاز کند هدایت میکند، اما محیط خانواده محیطی کاملاً عاطفی است و لذا کودک با واقعیت‌های جامعه اش کمتر آشنا می‌شود در حالیکه نخستین محیطی که فرزندان ما با جامعه واقعی نزدیک و آشنا می‌شوند محیط مدرسه است. در محیط مدرسه است که دانش‌آموزان همسن و سالان خود را در کنار مطالبات، نیازها و عواطف گوناگون و برای نخستین بار تنوع انسان‌ها و نیازها را مشاهده می‌کنند. با توجه به این که نیازها و مطالبات همه انسان‌ها تقریباً بی پایان است و امکانات و منابع در هر جامعه ای محدود است، اینجاست که تعارض مطالبات با امکانات موجود آغاز می‌شود و در چنین شرایطی است که آشنایی با قانون و قانون مداری باید از مدرسه آغاز و به موازات پیشرفت تحصیلی دانش آموز در نظام آموزشی به تدریج بر ابعاد، عمق و پایبندی به ارزش‌ها - علی‌الخصوص ارزش‌های اجتماعی - تأکید شود.

نهمین مؤلفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مؤلفه، وحدت اجتماعی است. این مؤلفه از خرده مؤلفه‌های انسجام اجتماعی و توافق اجتماعی تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت نهمین مؤلفه این پژوهش یعنی مؤلفه وحدت اجتماعی با نتایج پژوهش (ریان و برایان، 2019)، (اوسموند، 2017) همسو است. در خصوص تبیین این مؤلفه می‌توان گفت کشور ما از جمله کشورهایی است که در آن مرزهای سیاسی بر مرزهای اجتماعی و فرهنگی منطبق نیست و به همین جهت گروه‌های قومی، نژادی و مذهبی زیادی را در خود جای داده است. به عبارت دیگر در ایران با گروه‌های قومی و مناطق مختلف جغرافیایی - فرهنگی روبه رو هستیم که بر پایه مشترکات نژادی، زبانی، ادبیات و یا حداقل سکونت یا سنت‌ها ی فرهنگی و احساسات هویتی خاصی دارند که آنها را به عنوان گروه فرعی از جامعه بزرگ تر متمایز می‌کند. این گروهها در مکانهایی از قبیل مدرسه دور هم جمع می‌شوند. دانش‌آموزان لازم است ضمن آشنایی با این گروهها به سنت‌ها، باورها، آداب و رسوم این گروهها احترام گذاشته با توجه به این احترام زندگی مسالمت آمیز در یک جامعه کوچکتر (مدرسه) را تمرین کنند.

20 - Gültekin

21 - Moses et al

22 - Göksel

23 - Yu & Starobin

24 - Gendron et al

25 - Osmond

دهمین مولفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش، مولفه، سرمایه عاطفی است. این مولفه از خرده مولفه‌های همدلی، درک و احترام متقابل و همیاری تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت یازدهمین مولفه این پژوهش یعنی مولفه سرمایه عاطفی با نتایج پژوهش، (کاهران، 2016)، (چندرون و همکاران، 2016)، (کوک، 2010) همسو است. در خصوص تبیین این مولفه می‌توان گفت سرمایه عاطفی به عزت نفسی اطلاق می‌شود که بر پایه اعتماد به نفس، به فرد جرات و قابلیت انعطاف لازم برای تبدیل دانش و ارتباطات خود به فعالیت‌های موثر را می‌دهد. دانش آموزانی که از سرمایه عاطفی برخوردارند می‌توانند عواطف خود و دیگران را کنترل کرده، بین پیامدهای مثبت و منفی عواطف تمایز گذارند و از اطلاعات عاطفی برای راهنمایی فرایند اندیشه و اقدامات شخصی استفاده کنند. برخورداری از سرمایه عاطفی آنها را قادر می‌سازد خود را سریع تر با تغییرات ناگهانی و شرایط عدم اطمینان هماهنگ سازند و در ایجاد هنجارهایی مانند درک متقابل افراد از یکدیگر، اهمیت دادن به سایرین، افزایش احترام و ارزشمندی در افراد موفق عمل کنند. بنابراین می‌توان گفت که سرمایه عاطفی با ابعاد سرمایه اجتماعی بویژه بعد اعتماد که در بسیاری از منابع به عنوان مهمترین بعد سرمایه اجتماعی شناخته شده است، در تعامل است. چرا که از یک طرف در جامعه ای که اعتماد در آن تقویت شود، روندهای زندگی بهبود پیدا کرده، کارها سریع تر انجام می‌گیرد و فرایندهای درون سازمانی به صورت موثرتر و کارا تر انجام می‌شود و از سوی دیگر، اعتماد می‌تواند حاصل سرمایه عاطفی افراد جامعه و تقویت آن باشد که روابط را بر پایه اعتماد شکل می‌دهند و عملکرد آن را ارتقا می‌دهد.

یازدهمین مولفه سرمایه اجتماعی شناسایی شده در این پژوهش مولفه، تعهد اجتماعی است. این مولفه از خرده مولفه‌های تعهد فردی، تعهد بین فردی، تعهد نقشی و تعهد ارزشی تشکیل شده است. در خصوص انطباق این پژوهش با پژوهش‌های خارجی می‌توان گفت دوازدهمین مولفه این پژوهش یعنی مولفه تعهد اجتماعی با نتایج پژوهش (موزیز و همکاران، 2019)، (الیوا و همکاران، 2018)، (نمالیر، 2015) همسو است. در خصوص تبیین این مولفه می‌توان گفت تعهد اجتماعی و مسئولیت پذیری دانش‌آموزان را می‌توان در ابعاد مختلف خانواده، مدرسه، جامعه مورد تبیین قرار داد. در بعد خانواده می‌توان گفت خانواده، نهاد یا جایی است که تعهد اجتماعی و به دنبال آن مسئولیت پذیری به صورت واقعی شکل گرفته و نهادینه می‌شود. رفتارها و عملکردها در خانواده واقعی تر از جامعه و مدرسه است. بر این اساس بهتر می‌توان آن را ارزیابی و اصلاح کرد. خانواده در زمره‌ی گروه‌های غیر رسمی است که هدف عمده‌ی آن اجتماعی کردن است و به لحاظ دارا بودن ویژگی‌های گروه نخستین و ایجاد روابط چهره به چهره و صمیمانه بین اعضای خانواده و همچنین برانگیختن تعلقات شدید احساسی و عاطفی، بیشترین تأثیر را در پذیرش ارزش‌ها و الگوهای رفتار اجتماعی هدایت می‌کند.

در بعد مدرسه با توجه به اینکه مدرسه نهادی است که رشد اجتماعی و مسئولیت‌پذیری در آن پرورش یافته و چکش کاری می‌شود، شرکت در فعالیت‌های درسی توسط دانش‌آموزان امری است که وظیفه‌ی رسمی آنان محسوب می‌شود. هر چقدر دانش‌آموزان بیشتر داوطلب شرکت در فعالیت‌های رسمی و غیررسمی موجود در مدرسه شوند، بیانگر تعهد اجتماعی بیشتر آنان است.

در بعد جامعه می‌توان گفت نمود عملی تعهد اجتماعی و مسئولیت‌پذیری دانش‌آموزان، در جامعه مشروعیت می‌یابد. رفتارها و عملکردهای دانش‌آموزان در امور جامعه و امور شهروندی موجب می‌گردد که آنان خودشان را محک بزنند. همچنین فرصتی فراهم می‌شود تا بهتر بتوان مهارت‌های اجتماعی را سنجید.

26 - Gendron et al

27 - Kwok

28 - Moses et al

29 - Alieva et al

30 - Namalır

منابع :

- قیاسی مجتبی، سرلک احمد، غفاری هادی (1398). تاثیر متقابل سرمایه اجتماعی و سلامت در استان های کشور. مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری. فصلنامه علمی مطالعات راهبردی سیاست گذاری عمومی. دوره 9، ریل شماره 21
- شعبانی، احمد؛ نخلی، سیدرضا؛ شیخانی، مصطفی (1392). اثر سرمایه اجتماعی بر توسعه انسانی مناطق ایران. فصلنامه علمی و پژوهشی برنامه ریزی و بودجه. سال 18. شماره 2. صص 161-127.
- مهرگان، نادر؛ دلیری، حسن (1394). بررسی ارتباط میان سرمایه اجتماعی و توسعه انسانی در استان های ایران. فصلنامه پژوهش های اقتصادی (رشد و توسعه پایدار). سال پانزدهم. شماره دوم. صص 136-117
- مرادیان سرخکلایی، منور؛ افتخار اردبیلی، حسن؛ نجات، سحرناز (1391). سرمایه اجتماعی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال 1390. مجله علوم پزشکی رازی. دوره 19. شماره 102.
- آقامیرزایی، طاهره؛ اقاتبار رودباری، جمیله؛ رحیم پور کامی، باقر؛ صالحی عمران، ابراهیم (1397). بررسی عوامل موثر بر سرمایه اجتماعی دانشجویان؛ گامی به سوی توسعه اجتماعی. نشریه علمی-پژوهشی راهبردهای آموزش د علوم پزشکی. دوره 11، شماره 3 صفحات 64-72.
- نصرافهانی، علی؛ فرخی، مجتبی؛ امیری، زینب (1395). تاثیر سرمایه اجتماعی بر توانمند سازی کارکنان (مورد مطالعه: بیمارستان شریعتی تهران). جامعه شناسی کاربردی. دوره 27، شماره 2، شماره پیاپی 62. صص 126-111.
- سند تحول بنیادین آموزش و پرورش (1390). تهران: وزارت آموزش و پرورش.
- Acun, Ismail (2020). **niversity Students' Social Capital, Social Media Usage and Democratic Citizenship Behaviors**. International Journal of Progressive Education, v16 n1 p223-236
- Alieva, Sariyat A.; Bilalov, Magomed K.; Gadzhiev, Ramazan D.; Radzhabova, Raisa V.; Salmanova, Dzhamila A (2018). **Pedagogical Technology for Identifying the Level of Patriotism Formation in Senior School Students within Actualization of Social Commitment and Initiative**. Journal of Social Studies Education Research, v9 n2 p329-348
- Arriaza, Gilberto; Rocha, Christie (2016). **Growing Social Capital in the Classroom**. Issues in Teacher Education, v25 n1 p59-71
- Bothma, Francisca (2020). **Accountability as a Mechanism towards Professionalizing Teaching in Higher Education**. Bulgarian Comparative Education Society. Paper presented at the Annual International Conference of the Bulgarian Comparative Education Society (BCES) (18th, Online, Jun 2020)
- Fullan, Michael; Rincon-Gallardo, Santiago; Hargreaves (2015). **Professional Capital as Accountability**. Education Policy Analysis Archives, v23 n15
- Gendron, Bénédicte; Kouremenou, Eleni-Sofia; Rusu, Carmen (2016). **Emotional Capital Development, Positive Psychology and Mindful Teaching: Which Links?**. International Journal of Emotional Education, v8 n1 p63-74
- Göksel, A., Aydıntan, B., & Bingöl, D. (2010). Knowledge Sharing Behavior in Organizations: A View from Social Capital Dimension. Ankara Universities SBF Dergisi, 65(4), 87-109.
- Gültekin, Okan (2019). **Social Capital's Effect on Physical Education and Teachers' Job Satisfaction**. Journal of Education and Learning, v8 n1 p164-171
- Heyns, M., & Rothmann, S. (2015). Dimensionality of trust: An analysis of the relations between propensity, trustworthiness and trust. SA Journal of Industrial Psychology, 41(1), 01-12.
- Kahraman, İ., & Summak, S. (2016). A mixed methods study on developing of social capital in schools. The Journal of Academic Social Science, 4(26), 482-504. <https://doi.org/10.16992/ASOS.1161>
- Kuranchie, Alfred; Addo, Hillar (2017). **Differential Parental Social Capital Investment in Children's Education: Research Evidence**. African Educational Research Journal, v5 n3 p207-214
- Kwok-Kuen TSANG, (2010), School Social Capital and School Effectiveness, Education Journal, Vol. 37, Nos. 1-2, Summer-Winter 2009, 119-136 © The Chinese University of Hong Kong.
- Lindt, Suzanne; Gupta, Dittika (2020). Impact of Informal Experiences: Changes in Mathematics Motivation for Middle Scholars. World Journal of Education. v10 n3 p88-94.

- Magson, Natasha R.; Craven, Rhonda G.; Bodkin-Andrews, Gawaian H (2014). **Measuring Social Capital: The Development of the Social Capital and Cohesion Scale and the Associations between Social Capital and Mental Health.** Australian Journal of Educational & Developmental Psychology, v14 p202-216.
- Moses, Ikupa; Admiraal, Wilfried; Berry, Amanda; Saab, Nadira (2019). **Student-Teachers' Commitment to Teaching and Intentions to Enter the Teaching Profession in Tanzania.** South African Journal of Education, v39 n1 Article 1485
- Namalır, M. (2015). According to school administrators and teacher's social capitals using level in schools. Unpublished doctoral thesis, University of Gazi, Ankara, Turkey
- Osmond-Johnson, Pamela (2017). **Leading Professional Learning to Develop Professional Capital: The Saskatchewan Professional Development Unit's Facilitator Community.** International Journal of Teacher Leadership, v8 n1 p26-42
- Polatcan, Mahmut; Balci, Ali (2019). **Social Capital Wealth as a Predictor of Innovative Climate in Schools.** International Journal of Contemporary Educational Research, v6 n1 p183-194.
- Ryan, Sarah; Junker, Brian W. (2019). **The Development and Testing of an Instrument to Measure Youth Social Capital in the Domain of Postsecondary Transitions.** Youth & Society, v51 n2 p170-192
- Siciliano, M. D. (2016). It's the quality not the quantity of ties that matters: Social networks and self-efficacy beliefs. American Educational Research Journal, 53, 227-262. <https://doi.org/10.3102/0002831216629207>
- Sumarni, Sri M.; Dardiri, Achmad; Zuchdi, Darmiyati (2015). **The Development of Character Education Model Based on Strengthening Social Capital for Students of State Islamic University (UIN) Sunan Kalijaga.** Journal of Education and Practice, v6 n1 p13-22
- Vanichvatana, Sonthya (2019). Investigation of Student's Preferences for Off-Campus Informal Learning Spaces: The Case of Business School Students in Bangkok. Cypriot Journal of Educational Sciences. v14 n4 p590-600.
- Yu (April) Chen and Soko S. Starobin (2019). Formation of Social Capital for Community College Students: A Second-Order Confirmatory Factor Analysis. Community College Review 2019, Vol. 47(1) 3–30
- Ding, Yafen (2020). **The Relationship between Parents' Access to Social Capital and Children's Educational Outcomes in a Global Context.** Online Submission
- Tinkler, Alan; Tinkler, Barri (2020). **Building Social Capital through Community-Based Service-Learning in Teacher Education.** Journal of Community Engagement and Higher Education, v12 n2 p44-58
- Corbin, J., & Strauss, A. (1990). Grounded Theory Research: Procedure and Evaluative Criteria. Qualitative Sociology, 13(1), 3-21.